

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Роман Курок¹

¹ кандидат юридичних наук, доцент, молодший науковий співробітник лабораторії науково-методичного супроводу підготовки фахівців у коледжах і технікумах Інституту професійно-технічної освіти Національної академії педагогічних наук України, Україна, <https://orcid.org/0000-0001-6855-3830>, e-mail: romaku2010@gmail.com

Реферат:

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю визначення місця фахової передвищої освіти у вітчизняній освітянській системі та перспектив розвитку цієї новоутвореної ланки професійної освіти.

Мета: окреслити основні тенденції розвитку фахової передвищої освіти в умовах реформування освітньої системи України.

Методи: теоретичний аналіз наукових джерел – для з'ясування рівня дослідженості проблеми; порівняння – з метою вивчення наукових підходів до розв'язання проблеми.

Результати: доведено, що сучасний стан підготовки здобувачів професійної освіти не повною мірою відповідає актуальним потребам ринку праці; виокремлено основні чинники негативного впливу на стан підготовки відповідних фахівців (тривалий процес формування системи фахової передвищої освіти та структурні зміни в діяльності відповідних освітніх закладів; незавершеність законодавчого та відомчого нормативно-правового регулювання даного рівня освіти; недостатнє фінансування галузі; недосконалий механізм формування державного замовлення, що не повною мірою відображає потреби ринку праці; недостатня участь роботодавців у формуванні змісту освіти, розв'язанні проблем фахової передвищої освіти; недостатній кадровий потенціал та недосконалість системи підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників тощо).

Висновки: основними тенденціями розвитку фахової передвищої освіти є: завершення процесу формування нормативно-правової бази; стандартизація підготовки здобувачів за освітньо-професійним ступенем «молодший бакалавр»; закріплення принципів студентоорієнтованого навчання в освітньому процесі; розширення мережі закладів із сучасною навчально-виробничою інфраструктурою та формування єдиної системи професійної освіти, яка б поєднувала професійно-технічну та фахову передвищу освіту; реалізація нової децентралізованої моделі управління та фінансування галузі; вдосконалення якісного складу педагогічних працівників, які здійснюють підготовку здобувачів освіти.

Ключові слова: фахова передвища освіта, тенденції розвитку, студентоорієнтоване навчання, педагогічні працівники, післядипломна освіта.

Вступ. Реформування системи освіти в Україні зумовлено інтеграційними устремліннями нашої країни до Європейського співтовариства, а також необхідністю підвищення рівня та якості надання освітніх послуг, що має сприяти підвищенню конкурентоспроможності випускників закладів освіти на вітчизняному та міжнародному ринках праці. Наслідком цього є впровадження в освітню діяльність нових законодавчих норм, зміна усталених підходів до організації та

здійснення освітнього процесу, розроблення сучасних стандартів підготовки фахівців різних галузей, введення нових рівнів та видів освіти, форм її здобуття тощо.

Варто зазначити, що наслідки реформування освітнього простору відчули на собі всі заклади освіти України, проте, на нашу думку, найбільш глибоких перетворень зазнала сфера професійної освіти.

У наукових колах прийнято вважати, що система

професійної освіти охоплює професійну (професійно-технічну) освіту (або професійну вищу освіту) та вищу освіту професійного спрямування (Луговий і Таланова, 2017). Разом із тим, варто зазначити, що окремі професійні компетентності особа може отримати й на інших рівнях освіти.

Дволанкова система професійної освіти існувала до 2017 року, коли після прийняття Закону України «Про освіту» з системи вищої освіти було виокремлено фахову передвищу освіту як окремий невід’ємний складник системи освіти в Україні. Зазначена подія дала підстави стверджувати про розширення системи професійної освіти, утворення третьої її ланки – фахової передвищої освіти.

Джерела. Актуальні питання функціонування та розвитку професійної освіти в Україні, підготовки кваліфікованих робітників для різних галузей економіки були предметом наукових досліджень багатьох вчених, серед яких: В. Андрущенко, С. Гончаренко, М. Згуровський, І. Зязюн, А. Каленський, О. Коваленко, Л. Короткова, В. Кремінь, Н. Кузьміна, В. Курок, М. Лазарев, В. Луговий, П. Лузан, Л. Лук’янова, Н. Ничкало, В. Радкевич, О. Радкевич, Л. Пуховська, С. Сисосва та інші.

Питання децентралізації та оптимізації управління професійною (професійно-технічною) і фаховою передвищою освітою в сучасних соціально-економічних умовах вивчали В. Супрун та В. Максимчук; організацію освітнього процесу в закладах фахової передвищої освіти – Т. Равчина та Г. Шемелюк (2019); впровадження інформаційних технологій в професійне навчання – М. Горіховський, Ю. Журавель, Ю. Цикалюк, І. Тарасюк; основні напрями законодавчого забезпечення фахової передвищої освіти – В. Зелений та ін. Разом із тим, зважаючи на невеликий період часу, що пройшов з моменту виокремлення фахової передвищої освіти в окремий складник системи освіти, все ще залишаються малодосліджуваними питання щодо визначення її місця й ролі у вітчизняному освітньому просторі, а також перспективних напрямів її подальшого розвитку.

Мета окреслити основні тенденції розвитку фахової передвищої освіти в умовах реформування освітньої системи України.

Методи. теоретичний аналіз наукових джерел – для з’ясування рівня дослідженості проблеми; порівняння – з метою вивчення наукових підходів до розв’язання проблеми.

Результати та обговорення. Відповідно до ст. 16 Закону України «Про освіту» «фахова передвища освіта спрямована на формування та розвиток освітньої кваліфікації, що підтверджує здатність особи до виконання типових спеціалізованих завдань у певній галузі професійної діяльності, пов’язаних з виконанням виробничих завдань підвищеної складності та/або здійсненням обмежених управлінських функцій, що характеризуються певною невизначеністю умов та потребують застосування положень і методів відповідної науки, і завершується здобуттям відповідної освітньої та/або професійної кваліфікації» (Верховна рада України. Законодавство України, 2017).

У педагогічній науці під поняттям «тенденція» розуміється пріоритетний напрям, в якому здійснюється розвиток певного явища. Тому в дослідженні нами будуть проаналізовані основні напрями розвитку фахової передвищої освіти в умовах реформування освітньої діяльності в Україні.

Однією з тенденцій розвитку фахової передвищої освіти на сучасному етапі є завершення процесу її нормативно-правового визначення та впровадження нових законодавчих положень в освітню діяльність з метою приведення функціонування закладів фахової передвищої освіти до вимог національного та європейського освітнього простору.

Як нами зазначалося раніше, відповідно до положень нової редакції Закону України «Про освіту», фахова передвища освіта була виокремлена в самостійну невід’ємну складову системи освіти. Наслідком цього стало позбавлення технікумів та коледжів, що готували фахівців за освітньо-кваліфікаційним рівнем «молодший спеціаліст», статусу закладів вищої освіти I-II рівнів акредитації.

Вказані кроки на державному рівні призвели до певної невизначеності серед педагогічних працівників і студентів технікумів і коледжів щодо перспектив подальшого розвитку цієї сфери освітньої діяльності, оскільки втрата статусу закладів вищої освіти поряд із невирішеністю інших проблем функціонування таких закладів може призвести до суттєвого скорочення кількості потенційних здобувачів освіти та, як наслідок, до занепаду цієї ланки професійної освіти.

З метою реформування системи підготовки молодших спеціалістів, приведення її до вимог національних та міжнародних нормативно-пра-

вових актів, вирішення поточних проблем та підвищення рівня надання освітніх послуг технікумами та коледжами, а також на виконання норми, передбаченої абзацом другим підпункту 2 пункту 6 Розділу XII Закону України «Про освіту», було підготовлено проєкт Закону України «Про фахову передвищу освіту», який було прийнято Верховною радою України в червня 2019 року.

Цей закон регламентує «порядок, умови, форми та особливості здобуття фахової передвищої освіти та регулює суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у реалізації цього права, а також визначає компетенцію державних органів та органів місцевого самоврядування у сфері фахової передвищої освіти». Крім того, він «встановлює основні правові, організаційні, фінансові засади функціонування системи фахової передвищої освіти, створює умови для поєднання освіти з виробництвом з метою підготовки конкурентоспроможних фахівців для забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави» (Верховна Рада України. Законодавство України, 2019).

Відповідно до положень цього закону, технікуми та коледжі, які раніше мали статус вищих навчальних закладів I та II рівня акредитації, повинні бути реорганізовані та на їх базі створені «фахові коледжі – заклади фахової передвищої освіти або структурні підрозділи закладів вищої освіти, інших юридичних осіб, які провадять освітню діяльність, пов'язану із здобуттям фахової передвищої освіти, можуть проводити дослідницьку та/або творчу мистецьку, та/або спортивну діяльність, забезпечують поєднання теоретичного навчання з навчанням на робочих місцях» (Верховна Рада України. Законодавство України, 2019). Іншими типами закладів фахової передвищої освіти визначені військові коледжі сержантського складу та фахові коледжі із специфічними умовами навчання.

Основним результатом освітньої діяльності закладів фахової передвищої освіти повинна стати підготовка фахівця освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» (замість нинішнього освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст»), що буде здатний ефективно здійснювати практичну діяльність у різних галузях економіки та спроможним задовольнити запити роботодавців на вітчизняному та міжнародному ринках праці. Разом із тим, перед-

бачається можливість підготовки фахових молодших бакалаврів окремими закладами професійної (професійно-технічної) освіти, в разі отримання ними відповідної ліцензії та дотримання стандартів фахової передвищої освіти.

Зазначені законодавчі зміни є важливим кроком у процесі реформування фахової передвищої освіти, що дозволять впровадити концептуальні засади компетентнісного підходу в освітню діяльність фахових коледжів. Панівною ідеєю компетентнісно-орієнтованого навчання є зміщення акцентів з процесу отримання відповідних знань, умінь і навичок у певній сфері на досягнення конкретних результатів навчання (компетентностей), що визначають здатність фахівця ефективно виконувати задання майбутньої професійної діяльності. Тому однієї з тенденцій подальшого розвитку фахової передвищої освіти, що дасть змогу досягти окресленої мети, є підвищення рівня якості надання освітніх послуг шляхом стандартизації підготовки здобувачів за освітньо-професійним ступенем «молодший бакалавр».

Разом із тим, ми погоджуємося з думкою вчених про те, що на сучасному етапі «стандартизація компетентнісної освіти в аспекті обґрунтування цілей, змісту, оцінювання компетентнісних досягнень учнів і випускників закладів професійної освіти поки що здійснюється на інтуїтивному рівні» (Каленський та ін., 2018, с. 15). Вирішити ці проблемні питання дозволить розроблення стандартів фахової передвищої освіти.

На сьогодні в нашій країні активно розробляються стандарти для підготовки фахівців різних спеціальностей на різних рівнях освіти, в тому числі й для фахової передвищої освіти. Стандарт фахової передвищої освіти визначає сукупність вимог до освітньо-професійних програм фахової передвищої освіти, що є спільними для всіх освітньо-професійних програм у межах певної спеціальності (Верховна Рада України. Законодавство України, 2019). Він визначає зміст освітньої діяльності, компетентності та кінцеві результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачем під час підготовки за спеціальністю в рамках освітньо-професійної програми.

Стандарт фахової передвищої освіти визначає такі вимоги до освітньо-професійної програми: перелік обов'язкових загальних та спеціальних компетентностей і результатів навчання здобувачів фахової передвищої освіти; вимоги до попередньої освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою; обсяг кредитів ЄКТС,

необхідний для здобуття ступеня фахового молодшого бакалавра за відповідною спеціальністю; форми атестації здобувачів фахової передвищої освіти; вимоги до системи внутрішнього забезпечення якості; вимоги професійних стандартів (за наявності). Вказані положення містяться в Методичних рекомендаціях щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти, затверджених наказом МОН України від 13.07.2020 № 918. Цей нормативний документ визначає також порядок підготовки та затвердження стандартів фахової передвищої освіти, структуру та рекомендації щодо їх підготовки. Він призначений для надання допомоги суб'єктам розробки стандартів та уніфікації підходів до визначення вимог до його змісту.

Наступним напрямом розвитку фахової передвищої освіти, що забезпечить реалізацію компетентнісної парадигми, є гуманізація освіти. Сутність її полягає в переорієнтуванні освітнього процесу з традиційного знанневого підходу, що полягає в ретрансляції необхідних знань та формуванні умінь у межах відповідної спеціальності на студентоорієнтоване навчання, де на перший план виходить особистість студента, його освітні потреби та необхідні соціальні навички, що дозволять йому в майбутньому ефективно здійснювати професійну діяльність та успішно соціалізуватися в суспільстві.

Варто зазначити, що в Законі України «Про фахову передвищу освіту» вперше на законодавчому рівні сформульоване поняття «студентоорієнтоване навчання» та визначено його як «підхід до організації освітнього процесу, що передбачає: заохочення здобувачів фахової передвищої освіти до ролі автономних і відповідальних суб'єктів освітнього процесу; створення освітнього середовища, орієнтованого на задоволення потреб та інтересів здобувачів фахової передвищої освіти, включаючи надання можливостей для формування індивідуальної освітньої траєкторії; побудову освітнього процесу на засадах взаємної поваги і партнерства здобувачів фахової передвищої освіти та адміністрації, педагогічних (науково-педагогічних) та інших працівників закладу фахової передвищої освіти» (Верховна Рада України. Законодавство України, 2019).

Серед основних принципів студентоорієнтованої освітньої діяльності можна виділити: навчання як взаємодія викладача і студента; взаєморозуміння в стосунках між ними (наявність взаємної довіри, поваги; бажання працювати разом); опора на пізнавальну активність студентів (вияв власних думок; пошук нових ідей, розв'язків;

конструювання власного розуміння об'єктивних явищ і процесів; набуття нових умінь тощо); розширення автономії студента, надання права вибору; рефлексивний підхід викладача і студента до процесів навчання й викладання; взаємне задоволення освітнім процесом викладача та студентів (Равчина та Шемелюк, 2019, с 201). Зазначене дозволить студентам бути активними учасниками освітнього процесу та самостійно обирати власну освітню траєкторію.

Важливою тенденцією подальшого розвитку фахової передвищої освіти є створення розгалуженої мережі закладів на основі функціонуючих на даний момент коледжів і технікумів та формування єдиної системи професійної освіти, яка б поєднувала професійно-технічну та фахову передвищу освіту.

Відповідно до даних, які містяться в Стратегії розвитку вищої освіти на 2021-2031 роки, станом на початок 2019-2020 навчального року кількість університетів, інститутів, академій зросла порівняно з 2014 – 2015 навчальним роком на 1,4 % (до 281), і, натомість, технікумів, коледжів та училищ зменшилось на 12,7 % (338 закладів), а порівняно з 1991 роком – на 51,1 % (Стратегія розвитку вищої освіти на 2021-2031 роки, с. 9). Це свідчить про збереження тенденції щодо збільшення кількості закладів вищої освіти і зменшення чисельності закладів фахової передвищої та професійно-технічної освіти. Основною причиною цього явища, на нашу думку, є низький престиж робітничих спеціальностей у суспільстві та бажання абітурієнтів та їхніх батьків отримати вищу освіту.

Так, за даними Міністерства освіти і науки України в 2019 році 14,7 % випускників базової середньої освіти в Україні обрали навчання в системі професійно (професійно-технічної) освіти, 64,8 % – продовжили навчання для здобуття повної середньої освіти в закладах загальної середньої освіти (школах) і 19,6 % – у закладах вищої (на даний момент фахової передвищої – прим. автора) освіти (коледжах, технікумах) (Стратегія розвитку вищої освіти на 2021-2031 роки, с. 9).

Така ситуація призводить до того, що в країні відчувається брак кваліфікованих робітників та відбувається перенасиченість ринку праці випускниками з вищою освітою, яким доводиться займати робітничі посади та виконувати функції фахівців, підготовка яких повинна здійснюватися закладами професійної (професійно-технічної) освіти, коледжами і технікумами. Враховуючи викладене, важливим є вжиття відповідних заходів, спрямованих на зміну співвідношення в

бік збільшення частки випускників, які вступають до закладів фахової передвищої освіти, в порівнянні з тими, хто обирає вступ до закладів вищої освіти.

Тому, на нашу думку, існує нагальна необхідність у створенні мережі освітніх закладів із сучасною навчально-виробничою інфраструктурою, яка б об'єднала заклади фахової передвищої та професійно-технічної освіти в єдину систему професійної освіти та враховувала б потреби регіональних ринків праці в кваліфікованих робітниках. Водночас, необхідно на державному рівні популяризувати необхідність отримання робітничих спеціальностей та створити гідні умови праці та її оплати для випускників закладів професійної освіти.

Удосконалення якісного складу педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти є актуальною тенденцією розвитку цього складника освіти, оскільки одним із основних факторів, що впливає на якість підготовки фахівців, є кадрове забезпечення закладів освіти. Ефективність організації освітнього процесу, реалізації ідей компетентнісного підходу, застосування новітніх технологій навчання безпосередньо залежить від особистості педагогічного працівника, його професійної та інших компетентностей, мотивації до здійснення педагогічної діяльності в нових умовах, усвідомлення необхідності постійно саморозвитку та самовдосконалення. Саме педагог створює сприятливу для навчання атмосферу, пробуджує зацікавленість у студентів до пізнавальної діяльності, мотивує їх до отримання компетентностей та здійснення майбутньої професійної діяльності, сприяє задоволенню освітніх потреб здобувачів та формує їх як самодостатніх, ініціативних та творчих особистостей.

Проте виявлено також і негативну тенденцію, що спостерігається останні кілька років – перехід кваліфікованих педагогічних працівників із коледжів і технікумів до закладів вищої освіти або інших структур. Серед основних причин цього явища можна виділити: незадовільні умови праці, застарілу матеріально-технічну базу, низьку заробітну плату, невисокий авторитет праці педагога в суспільстві тощо. Тому державна політика у сфері фахової передвищої освіти повинна бути спрямована на зацікавлення педагогічних працівників коледжів і технікумів та залучення до педагогічної діяльності висококваліфікованих фахівців шляхом створення для них сприятливих умов праці, забезпечення необ-

хідного рівня соціально-правового захисту, заробітної плати та можливостей подальшого розвитку.

Для багатьох закладів фахової передвищої освіти характерний високий рівень наукового і /чи практичного досвіду більшості викладачів і недостатній – їхньої педагогічної майстерності. Наприклад, у закладах фахової передвищої освіти більшість викладачів є кваліфікованими фахівцями зі значним досвідом роботи на підприємстві чи виробництві, проте вони недостатньо обізнані із сучасними підходами до організації освітнього процесу або педагогічної взаємодії зі студентами, колегами тощо (Равчина та Шемелюк, 2019, с. 205).

Для вирішення цього та інших проблемних питань, пов'язаних із розвитком професійних компетентностей педагогічних працівників закладів фахової передвищої освіти в Україні, функціонує система післядипломної освіти, що є невід'ємним елементом системи безперервної освіти дорослих.

Науковці основними завданнями системи післядипломної освіти науково-педагогічних та педагогічних працівників вбачають:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення системи післядипломної педагогічної освіти;
- розроблення стандартів післядипломної педагогічної освіти, зорієнтованих на модернізацію системи перепідготовки, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників, науково-педагогічних працівників і очільників закладів освіти;
- упровадження інноваційних технологій педагогічного супроводу та підвищення кваліфікації педагогічних працівників, науково-педагогічних працівників і управлінців системи освіти з урахуванням сучасних тенденцій реформування й модернізації вітчизняної системи освіти;
- сприяння застосуванню випереджувального навчання під час підвищення кваліфікації педагогічних працівників, науково-педагогічних працівників і освітніх управлінців згідно з вимогами суспільства та розвитку держави (Толочко, 2019, с. 45).

Відповідно до профільного закону, педагогічні працівники закладів фахової передвищої освіти повинні підвищувати кваліфікацію щорічно. При цьому, загальна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації упродовж п'яти років не може бути меншою за 120 годин, з яких певна кількість годин обов'язково має

бути спрямована на вдосконалення знань, вмінь і практичних навичок у роботі із студентами з особливими освітніми потребами та дорослими студентами. Результати підвищення кваліфікації обов'язково враховуються при проведенні атестації педагогічних працівників та призначенні на посаду чи укладенні трудового договору (Закон України, 2019).

Висновки. Стан підготовки здобувачів професійної освіти не повною мірою відповідає сучасним потребам ринку праці. Чинниками, що негативно впливають на стан підготовки відповідних фахівців є: тривалий процес формування системи фахової передвищої освіти та структурні зміни в діяльності відповідних освітніх закладів; незавершеність законодавчого та відомчого нормативно-правового регулювання даного рівня освіти; недостатнє фінансування галузі; недосконалий механізм формування державного замовлення, що не повною мірою відображає потреби ринку праці; недостатня участь роботодавців у формуванні змісту освіти, розв'язанні проблем фахової передвищої освіти; недостатній кадровий потенціал та недосконалість системи підвищення кваліфікації та стажування педагогічних працівників тощо.

Водночас, державними органами, закладами освіти та іншими зацікавленими суб'єктами здійснюються заходи щодо приведення ситуації у відповідність до потреб суспільства та вимог вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актів у сфері освіти. Це стосується, передусім, розробки та вдосконалення правової бази

надання освітніх послуг у сфері фахової передвищої освіти, впровадження компетентнісного підходу в освітню діяльність, стандартизації підготовки здобувачів, залучення суб'єктів господарювання до розробки стандартів, удосконалення системи підвищення професійного рівня педагогічних працівників тощо. Позитивним є те, що до цього процесу активно залучається експертне середовище та науковці. Проте деякі з окреслених нами проблемних питань потребують подальшого вирішення.

На підставі проаналізованого стану функціонування системи фахової передвищої освіти в сучасних умовах можемо виділити основні тенденції розвитку цього складника освіти, а саме: завершення процесу формування її нормативно-правової бази; стандартизація підготовки здобувачів за освітньо-професійним ступенем «молодший бакалавр»; закріплення принципів студентоорієнтованого навчання в освітньому процесі; розширення мережі закладів із сучасною навчально-виробничою інфраструктурою та формування єдиної системи професійної освіти, яка б поєднувала професійну (професійно-технічну) та фахову передвищу освіту; удосконалення якісного складу педагогічних працівників, які здійснюють підготовку здобувачів освіти. Визначені тенденції не охоплюють всіх прогностичних напрямів розвитку системи фахової передвищої освіти, вони можуть бути розширені та доповнені відповідно до реалізації заходів із реформування цього складника освіти та наукових досліджень у сфері освітньої діяльності.

Список посилань

Верховна Рада України. Законодавство України, 2017. *Про освіту. Закон України*. [online] (Останнє оновлення 23 Квітень 2021). Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [Дата звернення 31 Січень 2021].

Верховна Рада України. Законодавство України, 2019. *Про фахову передвищу освіту. Закон України*. [online] (Останнє оновлення 20 Березень 2020). Доступно: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> [Дата звернення 4 Березень 2021].

Каленський, А. А., Лузан, П. Г., Ваніна, Н. В. та Пашенко, Т. М., 2018. *Стандартизація професійної освіти: теорія і практика*; монографія. Житомир: «Полісся».

Луговий, В. І. та Таланова, Ж. В., 2017. Особливості стандартизації професійної невищої і вищої освіти: теоретико-методологічний аспект. *Педагогіка і психологія. Вісник НАПН України*, 1(94), с. 5-20.

Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів фахової передвищої освіти. Наказ Міністерства освіти і науки України від 13.07.2020 № 918. [online] Доступно: <https://mon.gov.ua/ua/npa/prozatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-fahovoyi-peredvishoyi-osviti> [Дата звернення 7 Березень 2021].

Равчина, Т. і Шемелюк, Г., 2019. Організація освітнього процесу в системі фахової передвищої освіти у вимірі законодавчих змін. *Вісник Львівського університету. Серія педагогічна*, 34, с. 198-208.

Стратегія розвитку вищої освіти на 2021-2031 роки. [online]. Доступно: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> [Дата звернення 7 Березень 2021].

Толочко, С. В., 2019. *Теоретичні й методичні засади формування науково-методичної компетентності викладачів у системі післядипломної педагогічної освіти*. Доктор наук. Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова.

Переклад і транслітерація

Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy, 2017. Pro osvitu. Zakon Ukrainy [On Education. Law of Ukraine]. [online] (Ostannie onovlennia 23 Kviten 2021). Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [Data zvernennia 31 Sichen 2021], [in Ukrainian].

Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy, 2019. Pro fakhovu przedvysshchu osvitu. Zakon Ukrainy [On Professional Pre-higher Education. Law of Ukraine]. [online] (Ostannie onovlennia 20 Berezen 2020). Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2745-19#Text> [Data zvernennia 4 Berezen 2021], [in Ukrainian].

Kalenskyi, A. A., Luzan, P. H., Vanina, N. V. ta Pashchenko, T. M., 2018. Standartyzatsiia profesiinoi osvity: teoriia i praktyka; monohrafiia [*Standardization of Vocational Education: Theory and Practice: monograph*]. Zhytomyr: «Polissia», [in Ukrainian].

Luhovyi, V. I. ta Talanova, Zh. V., 2017. Osoblyvosti standartyzatsii profesiinoi nevysshchoi i vyshchoi osvity: teoretyko-metodolohichniy aspekt [Features of standardization of vocational and professional higher education: theoretical and methodological aspect]. Pedagogika i psykholohiia. Visnyk NAPN Ukrainy [*Pedagogy and psychology. Bulletin of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine*], 1(94), s. 5-20, [in Ukrainian].

Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv fakhovoi przedvysshchoi osvity. Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 13.07.2020 № 918 [Methodical recommendations for developing the standards of professional pre-higher education. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine dated 13.07.2020 № 918]. [online] Dostupno: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zatverdzhennya-metodichnih-rekomendacij-shodo-rozroblennya-standartiv-fahovoyi-peredvishchoyi-osviti> [Data zvernennia 7 bereznia 2021], [in Ukrainian].

Ravchyna, T. ta Shemeliuk, H., 2019. Orhanizatsiia osvitnoho protsesu v systemi fakhovoi przedvysshchoi osvity u vymiri zakonodavchyykh zmin [Organization of the educational process in the system of professional pre-higher education in the terms of legislative changes]. Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriia pedagogichna [*Bulletin of Lviv University. The series is pedagogical*], 34, s. 198-208, [in Ukrainian].

Stratehiia rozvytku vyshchoi osvity na 2021-2031 roky [Strategy for the development of higher education for 2021-2031]. [online]. Dostupno: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/09/25/rozvitku-vishchoi-osviti-v-ukraini-02-10-2020.pdf> [Data zvernennia 7 Berezen 2021], [in Ukrainian].

Tolochko, S. V., 2019. *Teoretychni y metodychni zasady formuvannia naukovo-metodychnoi kompetentnosti vykladachiv u systemi pislidyplomnoi pedagogichnoi osvity* [Theoretical and methodical bases of forming scientific and methodical competence of teachers in the system of postgraduate pedagogical education]. Doktor nauk. Natsionalnyi pedagogichnyi universytet imeni M. P. Drahomanova, [in Ukrainian].

<https://doi.org/10.32835/2707-3092.2021.22.41-48>

TRENDS IN THE DEVELOPMENT OF THE PROFESSIONAL PRE-HIGHER EDUCATION IN THE MODERN CONDITIONS

Roman Kurok ¹

¹ PhD in Law, Associate Professor, junior researcher of laboratory of scientific and methodological support of specialist training in colleges and technical schools Institute of vocational education and training of the National academy of pedagogical sciences of Ukraine, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0001-6855-3830>, e-mail: romaku2010@gmail.com

---

Abstract

The *relevance* of the study is predetermined by the need to define the place of professional pre-higher education in the domestic educational system and the prospects for the development of this newly formed link of professional education.

Aim: to outline the main directions of development of professional pre-higher education in the modern conditions of reforming the educational activity in Ukraine.

Methods: theoretical analysis of scientific sources – to determine the level of research of the problem; comparison – in order to study scientific approaches to solving the problem.

Results: It is proved that today the state of training applicants of professional education does not fully meet the modern needs of the labor market. The main factors that negatively affect the state of training these specialists were identified, namely: the long process of forming the system of professional pre-higher education and structural changes in the activities of the educational institutions of such type; incompleted legislative and legal regulation of this educational level; insufficient funding of the sphere; imperfect mechanism of forming the state order, which does not fully reflect the needs of the labor market; insufficient participation of employers in forming the content of education, solving problems of professional pre-higher education; insufficient personnel potential and imperfect system of professional development and internship of pedagogical staff etc.

Conclusions: the scientific article outlines the main directions of developing professional pre-higher education: completing the process of its legal framework forming; standardization of training applicants of the educational and professional degree of “junior bachelor”; consolidating the principles of student-oriented learning in the educational process; expanding the network of institutions with modern training and production infrastructure and forming the single system of professional education, which would combine professional-technical and professional pre-higher education; implementing new decentralized model of management and financing of the sphere; improving the quality of pedagogical staff who train applicants of education on this level.

Keywords: *professional pre-higher education, trends of development, student-oriented education, pedagogical staff, postgraduate education.*

Стаття надійшла до редакції: 27.04.2021

Прийнято до друку: 30.06.2021